

Larus gewonus

Fred Hopman

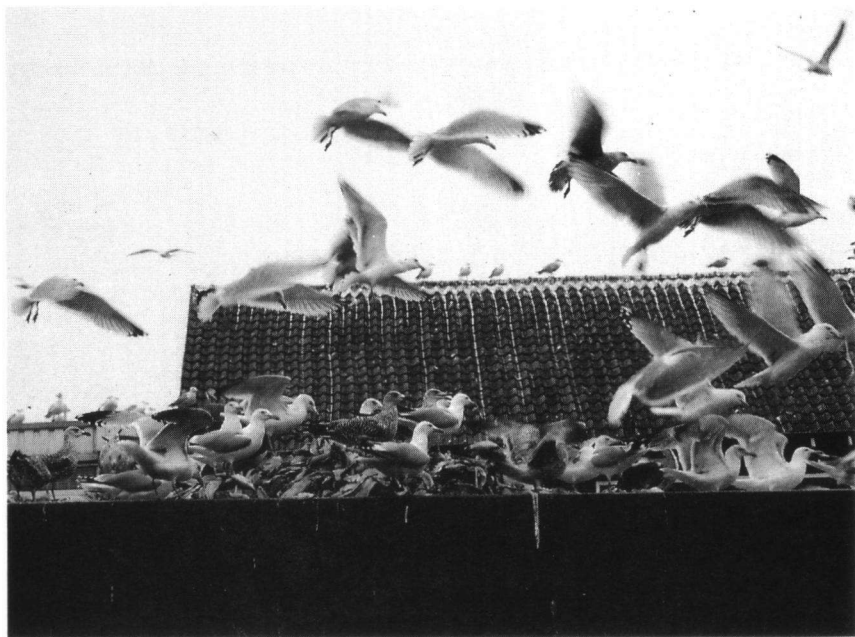
Inleiding

Voor de Zilvermeeuw kunnen een heleboel mensen maar weinig sympathie opbrengen; het zijn grote schijttende schreeuwers die met een agressieve frons boven de kille gele ogen de wereld fel aanstaren. Het zijn hufters, want ze duwen Koperwieken die over zee komen aanvliegen het water in en laten een franjepoot in hun grote strot verdwijnen op het moment dat een aantal enthousiaste vogelaars de kijkers op dit beestje richt. Zelfs als ze met olie besmeurd op het strand aangetroffen worden zullen ze met hun grote houwdegens van snavels nog inhakken op de helpende handen. Een ander groot nadeel van Zilvermeeuwen is dat ze zo algemeen zijn; ze zijn zo verschrikkelijk gewoon dat ze bijna de moeite van het bekijken niet waard zijn. Wat is er dan leuk aan het waarnemen van Zilvermeeuwen? Ik ga geen gepassioneerd pleidooi houden voor deze succesvolle zeevogel, maar wel ik wil enkele, mijns inziens, interessante aspecten naar voren laten komen.

Zilvermeeuwen nader bekeken

Interessant van de Zilvermeeuw is bijvoorbeeld de vraag hoe het komt dat er zo veel van zijn. Alleen al de populatie in Noord-Holland bedroeg 10000 tot 15000 broedpaar in de jaren tachtig (Ruitenbeek et al., 1990).

Het succes van een soort wordt voor een groot deel bepaald door de mate waarin ingespeeld kan worden op veranderingen. "Zilvers" hebben sinds het begin van deze eeuw een enorme populatiename in ons land laten zien; van enige duizenden paren tot ongeveer 57000 paren in 1978. Samen met 334000 paar in Groot-Brittannië (1970), 62000 paar in Denemarken (1974), 200000 paar in Zweden (1976) en 20000 paar in het Duitse deel van de Waddenzee (1965) wordt de 1,3 miljoen Zilvermeeuwen ruim overschreden in het kustgebied van noordwest-Europa. De oorzaak van de toename is grotendeels toe te schrijven aan menselijke activiteit: de productie van vuilnis en visafval. Nu er minder kwistig met visafval omgesprongen wordt is dat merkbaar in het teruglopen van het aantal broedparen. De hoeveelheid beschikbaar voedsel blijkt in de praktijk het regel-instrument van de populatie Zilvermeeuwen te zijn.

Hoe meer visafval, hoe meer Zilvermeeuwen. Foto: Fred Hopman.

Regulatie via afschot, vergiftiging, eieren schudden enz. bleek in de jaren zestig en zeventig maar een beperkt effect te hebben. Rond de eeuwwisseling had het eierenrapen door arm-lastige kustbewoners (gedurende het hele broedseizoen) een dusdanige omvang dat er wel een duidelijke invloed was op de populatie. Toen het eierrapen na 1912 aan banden werd gelegd nam de Zilvermeeuw fors in aantal toe (Goldbach & Hansen, 1979). De Vos is nu dan ook nog de enige predator die schade van betekenis kan aanrichten in een kolonie Zilvermeeuwen. Zilvermeeuwen hebben het, door het verschijnen van de Vos, in toenemende mate hogerop gezocht wat betreft het broeden. De duingebieden worden meer en meer verlaten, terwijl het broeden binnen de bebouwde kom toeneemt. In Haarlem resulteerde dit binnen vijf jaar van 1 à 2 broedparen tot 62-71 broedpaar in 1994 (Cottaar, 1995). In IJmuiden nam het aantal broedparen in 1993 toe tot 702, waarvan 636 paar op steigers, dukdalven en gebouwen (Cottaar, 1994).

Een boeiend facet van het kijken naar Zilvermeeuwen kan het ontdekken van dit soort (nieuwe) broedpogingen zijn. Zilvermeeuwen met kleurringen waarnemen is trouwens ook zeer de moeite waard. Het enige wat je nodig hebt is een schuurdak van twee bij drie meter, geduld, een kijker en wat oud brood of korstjes kaas. Op het schuurdakje in mijn tuin namen de volgende adulte Zilvermeeuwen met kleurringen plaats om iets te nuttigen:

31 maart 1994	Links Wit 4	Rechts Groen 7
26 juni 1994	Links Wit 1	Rechts Groen H
26 december 1995	Links geen ring	Rechts Zwart P
28 januari 1996	Links Zwart 4	Rechts Groen T

De kleurringen maken van de anonieme, amper bekijzenswaardige meeuw een uniek individu met een eigen geschiedenis. Het eerste exemplaar (W4-G7) werd in 1988 door Fred Cottaar op de IJbunker in IJmuiden als pullus geringd en keert elk jaar terug om op de bunker te broeden. Op 16 februari 1996 nam ik het dier weer op een dak bij de visafslag in IJmuiden waar, bijna acht jaar oud en in prima conditie. W1-GH werd in 1987 als kuiken geringd in Schoorl. Het derde exemplaar is door het ontbreken van een ring niet te identificeren. Mogelijk is dit dier afkomstig van Schiermonnikoog (links oranje, rechts zwart), van Vlieland (links geel, rechts zwart), uit Callants-oog (links wit, rechts zwart) of uit de Europoort (links zwart, rechts zwart). Z4-GT is afkomstig uit Wassenaar.

In 1994 bedroeg het totale aantal gekleurringde Zilvermeeuwen in Nederland en Duitsland 5371 (med. Spaans). Zilvermeeuwen uit deze regionen zwerven niet verder weg dan nodig is. Uit een onderzoek onder adulte Zilvermeeuwen in Engeland kwam naar voren dat 71 % niet verder dan 100 kilometer wegvloog, 27 % werd verder dan 100 kilometer aangetroffen en 2 % werd uit het buitenland teruggemeld (Goldbach & Hansen, 1979).

In aanmerking genomen dat een Zilvermeeuw tien keer geheel of gedeeltelijk een rui doormaakt voor het adulte kleeid verkregen is maakt het een uitdaging om deze soort op leeftijd te determineren. Al kijkend naar Zilvermeeuwen in de diverse kleden kunnen er ook andere soorten tussen zitten die op het eerste gezicht gemakkelijk voor een "ordi" Zilvermeeuw aangezien kunnen worden. De laatste jaren worden er tussen de Zilvermeeuwen meer en meer Geelpootmeeuwen waargenomen. Een vrouwtje Geelpootmeeuw vormde met een mannetje Kleine Mantelmeeuw een broedpaar op de IJbunker (Cottaar, 1995). Afgezien van deze soort waait er ook wel eens een Burgemeester deze kant op.

Het archief van de Vogelwerkgroep laat vanaf 1990 tot 1996 de volgende waarnemingen van deze soorten in onze regio zien:

Datum	Plaats	Aantal	Kleed
Geelpootmeeuw			
07-07-1990	Vissershaven IJmuiden	1	?
29-08-1990	Zuidpier/Strand	1	adult
16-12-1992	Strand Kennemerduinen	1	adult
18-02-1993	Zuidpier/Strand	1	adult
27-02-1993	Sluizencomplex	2	adult
lente 1993	IJBunker	1	adult
16-02-1994	Zuidpier/Strand	1	adult
lente 1994	IJBunker	1	adult
22-09/13-11-1994	Zuidpier/Kennemermeer	2	adult
18-02-1995	Havens IJmuiden	1	adult
05-03-1995	Havens IJmuiden	1	adult
12-03-1995	Spaarnwouderplas	1	adult
lente 1995	IJBunker	1	adult
16-02-1996	Havens IJmuiden	3	adult
25-02-1996	Kennemermeer	1	adult
Kleine Burgemeester			
23-12/27-02-1990	Vissershaven IJmuiden	1	1e winter
17-02-1990	Strand bij AW-duinen	1	1e winter
05-11-1991	Strand bij Bloemendaal	1	3e/4e jaar
26-01-1992	Forteiland IJmuiden	1	1e winter
07-01/8-05-1995	Havens en Zuidpier	1	1e winter
Grote Burgemeester			
12-01-1990	Waarderpolder Haarlem	1	onvolwassen
06-01-1991	Zuidpier	1	adult
12-01-1991	Havens IJmuiden	1	onvolwassen
15-01-1991	Havens IJmuiden	2	onvolwassen
18-02-1991	Havens IJmuiden	2	onvolwassen
13-04-1991	Telpost Parnassia	1	2e jaar
10-05-1991	Zuidpier	1	onvolwassen
11-05-1991	Havens IJmuiden	1	onvolwassen
23-12-1991	Strand/Zuidpier	1	1e winter
26-01-1992	Havens IJmuiden	1	1e winter
10-04-1992	Strand Parnassia	1	2e jaar
14-02/28-2-1993	Vissershaven IJmuiden	1	adult
27-02-1993	Zuidpier	1	1e winter
04-03/07-03-1993	Vissershaven IJmuiden	1	1e winter
12-12-1993	Kennemermeer/Zuidpier	1	1e winter
07-10-1994	Zuidpier	1	adult
14-01/09-04-1995	Diverse locaties	≤3	1e winter
14-01-1995	Zuidpier	1	2e winter
14-01/23-02-1995	Rustenburgerbrug Haarlem	1	1e winter
28-02-1995	Vereenigde Binnenpolder	1	1e winter

Het moge duidelijk zijn dat, gezien de locaties waar deze "krenten in de pap" waargenomen werden, er de nodige Zilvers de kijkervelden passeerden voordat de Burrie of de Geelpoot gesignaleerd werd. Afgezien van het plezier dat beleefd kan worden aan het waarnemen van grote aantallen meeuwen valt het te verdedigen dat het kijken naar een "gewone" soort zoals de Zilvermeeuw de zintuigen scherpt en kan bijdragen tot meer kennis en een verdere verdieping in het gedrag van vogels. Vogelaars die waarnemingen van broedgevallen van Zilvers in stedelijk gebied hebben of waarnemingen doen van Zilvers met kleurringen kunnen dit doorgeven aan:

Fred Cottaar
Lutulistraat 42
2037 CB Haarlem

Meldingen van kleurringen kunnen ook gezonden worden aan:

Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek (IBN-DLO)
Arie Spaans
Antwoordnummer 313
6700 WB Wageningen

Met dank aan Arie Spaans, Fred Cottaar, Hans Groot en de leden van de Vogelwerkgroep voor (het melden en verwerken van) de losse waarnemingen.

Literatuur

- Cottaar, F., 1994. Aantal broedparen van meeuwen in Zuid-Kennemerland in 1993. *Fitis* 30 (3): 114- 22.
- Cottaar, F. 1995. Aantal territoria van meeuwen in Zuid-Kennemerland in 1994. *Fitis* 31 (3): 106- 111.
- Cottaar, F. & K. Verbeek, 1995. Op daken broedende meeuwen binnen de gemeentegrenzen van Haarlem. *Fitis* 31 (2): 73-78.
- Goldbach, R. & K. Hansen, 1979. De Zilvermeeuw. Kosmos Vogelmonografieën. Kosmos, Amsterdam/Antwerpen.
- Ruitenbeek W., Scharringa, C.J.G. & P.J. Zomerdijs, 1990. Broedvogels van Noord-Holland. Stichting Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland en Provinciaal Bestuur van Noord-Holland, Assendelft.

Fred Hopman, Stephensonplein 7, 1972 RP IJmuiden